

Missionair Kerk-zijn

Een weg van

ontmoeting
getuigenis
&
dienst

in de geest van paus Franciscus

Omschrijvingen

Paus Franciscus is

- een herder die de geur van de schapen heeft
- een paus van de periferieën
- een stem voor de stemlozen
- een held
- een kampioen van een cultuur van ontmoeting

P. Théogène Havugimana ontmoet paus Franciscus in mei 2024 tijdens de jaarlijkse Algemene Vergadering van de directeuren van de Pauselijke Missiewerken in Rome

De Kerk moet veranderen

De Kerk moet veranderen

**Als we willen voorkomen
dat we een gemeenschap
van mooie maar lege kerken worden,
moeten we onze gewoontes veranderen.**

De Kerk moet veranderen

**Ze moet naar buiten gaan,
mensen ontmoeten in hun dagelijks leven,
het Evangelie verkondigen
door woorden én door daden.**

De visie van paus Franciscus op een “missionaire Kerk”

Een Kerk dicht bij de mensen zijn,
vooral bij de kwetsbaren
en zij die vergeten zijn.

**De kairos, de door de Geest gegeven tijd,
is voor paus Franciscus
“de synode over synodaliteit”**

**De kairos, de door de Geest gegeven tijd,
is voor paus Franciscus**

“de synode over synodaliteit”

- oproep toe bekering**
- herontdekken van missionaire identiteit**
- hervormen van haar manier van doen
door te luisteren
en door medeverantwoordelijkheid**

Vijf centrale elementen in Franciscus' visie

Vijf centrale elementen in Franciscus' visie

- 1. Kerk is van nature missionair**
- 2. Noodzakelijke missionaire bekering**
- 3. Iedere gelovige is geroepen missionaris te zijn**
- 4. Een missionaire Kerk gaat naar de periferieën**
- 5. Synodaliteit is de te volgen weg voor de Kerk**

Kerk is van nature missionair

**Missie is de
“zuurstof van het christelijk leven”.**

Kerk is van nature missionair

Apostolische exhortatie *Evangelii Gaudium* (2013):

Evangelisatie is niet
zomaar één activiteit van de Kerk.

Evangelisatie is
het hart van de identiteit van de Kerk.

De Kerk is missie.

Kerk is van nature missionair

**De Kerk vindt haar oorsprong in
Gods vrij en liefdevol initiatief.**

Kerk is van nature missionair

Tweede Vaticaans Concilie & *Evangelii Nuntiandi* (Paulus VI):

Roeping en vreugde van de Kerk

is om te evangeliseren

Kerk is van nature missionair

Tweede Vaticaans Concilie & *Evangelii Nuntiandi* (Paulus VI):

Kerk is niet alleen

een hiërarchische instelling,

maar vooral

het volk van God dat samen op weg is.

Kerk is van nature missionair

Voortzetting van de opdracht van Jezus

om alle volkeren tot zijn leerlingen te maken.

(Mt 28, 19-20)

De Kerk is missionair:

Zij bestaat omdat Christus

zijn leerlingen heeft gezonden.

Kerk is van nature missionair

Missie begint

met een ontmoeting met Christus.

Kerk is van nature missionair

In de allereerste zin van

Evangelii Gaudium (De vreugde van het evangelie)

zegt paus Franciscus:

“De vreugde van het evangelie
vervult

het hart en het hele leven
van hen die Jezus ontmoeten.”

Kerk is van nature missionair

Sleutelbegrip

=

ONTMOETING

Kerk is van nature missionair

Sleutelbegrip

=

ONTMOETING

In de encycliek *Lumen Fidei* zegt paus Franciscus:

**geloof begint met een
ontmoeting met Gods liefde**

Kerk is van nature missionair

Zonder

ONTMOETING

geen Kerk

geen gemeenschap

geen synodaliteit

Kerk is van nature missionair

Zet de **'cultuur van ontmoeting'** op

- niet alleen zien, maar ook kijken,
- niet alleen horen, maar ook luisteren,
- niet alleen mensen voorbijgaan, maar ook bij hen halt houden
- ...

Kerk is van nature missionair

Zet de **‘cultuur van ontmoeting’** op

- niet alleen zeggen ‘Wat jammer!’, maar jezelf toestaan geraakt te worden met mededogen, “en dan dichterbij komen, aanraken en zeggen: ‘Huil niet’ en tenminste een druppel leven geven.”

Kerk is van nature missionair

Evangelisatie betekent

**mensen ontmoeten, luisteren
naar hun verhaal en samen
zoeken naar de aanwezigheid
van God in hun leven.**

Kerk is van nature missionair

**Missie van de Kerk is voortzetting van
missie van Christus zelf:**

**het brengen van de Blijde Boodschap
aan de armen, het verkondigen van vrijheid
aan gevangenen, het geven van zicht aan
blinden en het bevrijden van onderdrukten.**

(Lc 4, 18-19)

Kerk is van nature missionair

Taak van de Kerk volgens paus Franciscus:

**“Aan iedere mens
en aan de hele mensheid
de Blijde Boodschap van Gods liefde
verkondigen in de wereld van vandaag.”**

Kerk is van nature missionair

De toekomst van de Kerk volgens paus Franciscus:

**“De toekomst van de Kerk ligt in haar
missionaire karakter:
zij moet eropuit gaan en
mensen ontmoeten in al hun
verscheidenheid.”**

Kerk is van nature missionair

De toekomst van de Kerk volgens paus Franciscus:

**“Tegelijk wordt de Kerk uitgenodigd om
‘de tekenen van de tijd’
te bestuderen
en ze trachten te verklaren
in het licht van het Evangelie.”**

Kerk is van nature missionair

**“De vreugde en de hoop, het leed en de angst van de hedendaagse mens, vooral van de armen en van alle lijdenden, zijn ook de vreugde en de hoop, het leed en de angst van Christus’ leerlingen.
En er is niets echt menselijks, of het vindt weerklink in hun hart.”**

(Gaudium et Spes)

Kerk is van nature missionair

Paus Franciscus:

**“De hele Kerk moet
haar missionaire bewustzijn
opnieuw herontdekken
en versterken.”**

(‘Gedoopt en gezonden’, Wereldmissiezondag 2019)

Kerk is van nature missionair

Paus Franciscus:

**“Laten we grote dromen niet opgeven.
De Heer wil niet dat we
onze horizon vernauwen of aan de zijlijn
van het leven blijven staan.”**

*(uit de homilie ter gelegenheid van het overhandigen van het WJD-kruis
van Panamese jongeren aan Portugese jongeren, hoogfeest van Christus Koning in 2020)*

Noodzakelijke missionaire bekering

Paus Franciscus:

“Evangelisatie is nog steeds dringend.

**De hele Kerk moet
nieuwe pastorale weg inslaan,
met enthousiasme en dynamiek.”**

Noodzakelijke missionaire bekering

Kardinaal Jorge Bergoglio:

**“Het grootste gevaar is
een soort gewoonte-geloof,
waarin alles normaal lijkt te verlopen,
maar waarin het geloof langzaam verzwakt
en zijn kracht verliest.”**

(CELAM, Aparecida, 2001)

Noodzakelijke missionaire bekering

Vijf belangrijke missionaire taken:

- 1. Mensen helpen met persoonlijk
ontmoeting met Christus**
- 2. Christus volgen in eenvoud en nederigheid**
- 3. Bijzondere aandacht voor armen en
gemarginaliseerden**

Noodzakelijke missionaire bekering

Vijf belangrijke missionaire taken:

4. Zorg dragen voor de schepping

**5. Het Evangelie beter verbinden met
de lokale culturen**

Noodzakelijke missionaire bekering

**Bekering begint in het hart
en in de geest van de mens.**

**Missionaire bekering vereist
verandering en
permanente hervorming.**

Noodzakelijke missionaire bekering

**Als de Kerk werkelijk missionair wil zijn,
moet zij zich voortdurend bekeren, haar
structuren en gewoonten opnieuw bekijken
in het licht van haar zending.**

Dus terugkeren naar haar bron:

Christus en zijn Evangelie

Noodzakelijke missionaire bekering

**Alle gemeenschappen worden opgeroepen
om**

**“de noodzakelijke middelen in te zetten
om verder te gaan op de weg van
een nieuw pastoraal opzet,
die de zaken niet kan laten zoals zij zijn.”**

Noodzakelijke missionaire bekering

**De Kerk wordt voortdurend opgeroepen
om eropuit te gaan.**

**Dat betekent:
“zorg, bezorgdheid, bescherming”.**

Noodzakelijke missionaire bekering

Paus Franciscus:

**“Ik geef de voorkeur aan een Kerk
die gekneusd, gewond en vuil is,
omdat zij door de straten is getrokken,
boven een Kerk die ziek is,
omdat zij gesloten is en uit gemakzucht zich
vastklampt aan eigen zekerheden.”**

(Evangelii Gaudium)

Noodzakelijke missionaire bekering

**Een missionaire bekeerde Kerk
is een Kerk
die zich niet langer terugtrekt,
maar eerder een Kerk
die voortdurend
nieuwe uitdagingen aangaat.**

Noodzakelijke missionaire bekering

**Het is ook een Kerk
die luistert naar de dringende behoeften
van onze tijd,
in plaats van een Kerk
die de overblijfselen van haar verleden
bewaart en behoudt.**

We zijn allemaal missionarissen

**Evangelisatie is
niet alleen
voor specialisten.
Iedere gedoopte christen
is missionaris.**

We zijn allemaal missionarissen

**Iedereen in de Kerk
heeft de roeping
om de Blijde Boodschap
van Jezus Christus
te delen.**

We zijn allemaal missionarissen

**Door ons doopsel
maken we deel uit
van de zending van God —
de Vader,
de Zoon
en de heilige Geest.**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**“Iedere gedoopte,
wat zijn functie in de Kerk en
het niveau van de vorming in zijn geloof
ook is,
is een actief subject van evangelisatie.”**

(Evangelii Gaudium)

We zijn allemaal missionarissen

Paus Johannes Paulus II:

**“De kerkelijke gemeenschap
en zending
zijn nauw met elkaar verbonden.”**

(Christifideles Laici)

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus brengt 2 aspecten samen:

**de individuele
en de collectieve
dimensie**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

de individuele dimensie van de missie van de Kerk bestaat uit de ervaring van missionaris zijn in het eigen dagelijks leven, in het gezin, in het klooster of geloofsgemeenschap, op de eigen werkplek...

We zijn allemaal missionarissen

**We moeten niet wachten
tot we volmaakt zijn
voordat we aan de missie beginnen.
Het zijn niet de meest perfecten
die missionarissen zijn.**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**“Niemand is nutteloos en onbetekenend
voor de liefde van God.**

**Ieder van ons is een zending in de wereld,
omdat hij de vrucht is van Gods liefde.”**

(Gedoopt en gezonden, Wereldmissiezondag 2019)

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**de collectieve dimensie van de missie van de
Kerk betekent dat deze missie
een gezamenlijke taak is
van de hele geloofsgemeenschap.**

We zijn allemaal missionarissen

**Daarom ondersteunen de
Kerkgemeenschappen
ook concrete projecten,
zoals die van Missio.**

We zijn allemaal missionarissen

**In deze gezamenlijke missie
heeft ieder lid van de gemeenschap
zijn eigen plaats
en verantwoordelijkheid.**

We zijn allemaal missionarissen

Voor paus Franciscus speelt de plaatselijke Kerk hierbij een belangrijke rol.

Zij moedigt alle gelovigen aan om missionaire leerlingen te zijn en een zichtbaar teken te worden van een vernieuwde en meer menselijke wereld.

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**“We hoeven niet te wachten
tot we perfect zijn en
een lange weg hebben afgelegd
door Jezus te volgen
om over Hem te getuigen, nee. (...)**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**(...) Onze getuigenis begint vandaag,
daar waar we wonen.**

**En het begint niet
met het proberen
anderen te overtuigen, (...)**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**(...) maar door elke dag
getuige te zijn van de schoonheid
van de Liefde
die ons heeft aangekeken
en ons heeft opgetild. (...)**

We zijn allemaal missionarissen

Paus Franciscus:

**(...) En het is deze schoonheid,
het getuigen van deze schoonheid,
die mensen zal overtuigen —
niet van onszelf te getuigen,
maar van de Heer zelf.”**

(uit de homilie ter gelegenheid van het hoogfeest van Christus Koning in 2020)

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Paus Franciscus noemde zich bij zijn
verkiezing tot paus,
een paus van**

“bijna het einde van de aarde”.

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Voor zijn verkiezing zei Jorge Bergoglio:

“De Kerk moet zich niet alleen richten op geografische periferieën, maar ook op existentiële periferieën: plaatsen waar mensen lijden onder armoede, onrecht, uitsluiting, onverschilligheid of spirituele leegte.”

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Als aartsbisschop van Buenos Aires riep Jorge Bergoglio op om haar comfortzone te verlaten en mensen aan de rand van de samenleving te bereiken.

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**De Kerk moet
geleidelijk weg van het centrum
naar de vergeten periferie
van het menselijk bestaan.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Periferieën zijn
niet alleen afgelegen of arme gebieden,
maar ook situaties
waarin mensen zich vergeten,
uitgesloten
of zonder zin in het leven voelen.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Ze bestaan overal:

in arme én rijke landen. (...)

**Het zijn zichtbare plekken op een kaart,
plekken waar mensen wonen.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**In Franciscus' visie op de Kerk als
een gemeenschap
in permanente missionaire bekering
is het concept van periferie geworteld
in de voorkeursoptie voor de armen.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Het dient als kritiek op ongelijkheden
in onze samenlevingen,
waarbij wordt aangedrongen
op een verschuiving in perspectief
van het machtige 'centrum'
naar de verwaarloosde 'rand' van de wereld.

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**De Kerk moet
aandacht hebben voor
mensen die lijden
onder ongelijkheid,
armoede en onrecht.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Een duidelijk voorbeeld hiervan was
het bezoek van paus Franciscus
aan Lampedusa in 2013. Hij sprak er over de
‘globalisering van onverschilligheid’
tegenover migranten
die hun leven riskeren op zee.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Volgens Franciscus moet de Kerk haar comfortzone verlaten en de gemarginaliseerden ontmoeten.

**Dat betekent de armen,
uitgeslotenen
en mensen die lijden nabij zijn.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Alleen zo kan de Kerk
een geloofwaardig getuigenis
geven van Christus.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Paus Franciscus:

**“In deze geglobaliseerde wereld, zijn we
vervallen in geglobaliseerde
onverschilligheid. (...)**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Of je het nu wil of niet,
ledereen is een broer of zus.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Paus Franciscus bedoelt met 'naar de onbekende en onzekere periferie gaan' het volgende: "tegemoet te gaan, (naar) hen die ver zijn, te zoeken en te komen naar de kruispunten van de wegen om degenen die worden uitgesloten, uit te nodigen."

(Evangelii Gaudium)

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Paus Franciscus drong bij de Kerk in België
eropaan:**

**“altijd in zichzelf de kracht te vinden om
helderheid te brengen en zich nooit aan de
overheersende cultuur te conformeren, (...)**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

(...) zelfs wanneer die cultuur op manipulatieve wijze waarden gebruikt die uit het Evangelie zijn afgeleid, en daaruit onechte conclusies trekt die lijden en uitsluiting veroorzaken.”

(naar aanleiding van het pausbezoek in september 2024)

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Dezelfde oproep deed paus Franciscus tot de Kerk en politieke autoriteiten toen hij, diep geraakt door de humanitaire crisis in Zuid-Soedan, politieke leiders toesprak.

Dat zijn andere periferieën van het menselijk bestaan waarvoor de Kerk als stem moet opkomen voor de stemlozen.

Een Kerk die naar de periferieën gaat

De wereld verandert snel.

**En deze veranderingen brengen
een nieuwe cultuur met zich mee,
terwijl ze nieuwe soorten
periferieën creëren.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

De wereld verandert snel.

**En deze veranderingen brengen
een nieuwe cultuur met zich mee,
terwijl ze nieuwe soorten
periferieën creëren,
zoals de digitale periferie.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Paus Franciscus:

“Als er een keuze moet worden gemaakt
tussen een gekwetste Kerk
die de straat op gaat
en een Kerk die lijdt aan zelfingenomenheid,
geef ik zeker de voorkeur aan het eerste. (...)

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Paus Franciscus:

(...) **Die 'straten' zijn de wereld
waar mensen leven en waar ze
zowel effectief als affectief
bereikbaar zijn. (...)**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

Paus Franciscus:

(...) **De digitale snelweg is er één van, een straat vol mensen die vaak pijn hebben, mannen en vrouwen die op zoek zijn naar redding of hoop.”**

(Boodschap van paus Franciscus ter gelegenheid van Wereldcommunicatiedag in 2014)

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**Franciscus,
bekend in de straten van Buenos Aires
als “padre Jorge,”
koos voor een Kerk die aanwezig is waar
mensen zijn, in de vertroebelde digitale en
echte straten van het menselijk bestaan.**

Een Kerk die naar de periferieën gaat

**De Kerk moet
een open, gastvrije en barmhartige
gemeenschap zijn,
die luistert naar de stem van de armen
en opkomt voor hen die geen stem hebben.**

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

**Synodaliteit betekent letterlijk
“samen op weg gaan”.**

**Het verwijst naar een Kerk waarin
alle gelovigen luisteren naar elkaar en
samen onderscheiden hoe zij de missie van
Christus vandaag kunnen beleven.**

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

**“een pad dat God
van de Kerk
van het derde millennium
verwacht.”**

*(bij de ceremonie ter herdenking van
het 50-jarig jubileum van de oprichting van de Synode van de Bisschoppen – 2015)*

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

**Door synodaliteit droomde
paus Franciscus ervan
de Kerk
een nieuwe missionaire dynamiek te geven,
zowel van binnenuit als naar buiten toe.**

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Bij de opening van de synode nodigde paus Franciscus alle gelovigen uit om samen op weg te gaan, geleid door de heilige Geest, naar elkaar te luisteren en zo een echt missionaire Kerk te worden.

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Als de geschiedenis paus Johannes XXIII herinnert als 'de paus van het Concilie', zal Franciscus waarschijnlijk herinnerd worden als de paus die synodaliteit centraal stelde in de missie van de Kerk.

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

**“synodaliteit is niet alleen een doel,
maar een gezamenlijke weg
die alle gelovigen samengaan.”**

(het synodedocument *Instrumentum Laboris*)

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

**“Paus Franciscus toont
een bijzonder vermogen om
‘om traditie en innovatie
met elkaar te verbinden’.”**

(Join-Lambert *‘The Synodal Legacy of Francis’*)

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

**“De Kerk heeft niet alleen een missie
– zij ís missie.”**

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

**De verkondiging van het Evangelie hoort
wezenlijk bij wat het betekent Kerk te zijn.
Synodaliteit helpt daarbij, omdat zij de
manier is waarop de Kerk leeft en handelt:
het volk van God dat samen op weg is,
samen luistert en samen deelneemt
aan de evangelisatie.**

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

“Synodaliteit daarentegen is
‘de specifieke *modus vivendi et operandi*
van de Kerk, het volk van God,
die haar wezen openbaart en inhoud geeft
als gemeenschap (...)”

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

**(...) wanneer al haar leden
samen onderweg zijn,
en samen actief deelnemen
aan haar evangelisatiemissie’.”**

(Instrumentum Laboris)

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

De Kerk wordt gezien als een pelgrimskerk die zich blijft ontwikkelen en steeds opnieuw wordt uitgenodigd tot synodale bekering. Zo kan zij nieuwe manieren vinden om het Evangelie te verkondigen in een geseculariseerde wereld.

Synodale Kerk: Zending omzetten in manier van Kerk-zijn

Paus Franciscus:

**Synodaliteit vraagt om
“gezamenlijk onderscheidingsvermogen,
goede besluitvorming
en een cultuur van transparantie,
verantwoordelijkheid en evaluatie.”**

(Synode over Synodaliteit)

Conclusie

**Ten eerste herinnert
paus Franciscus
de Kerk eraan
dat missie haar identiteit is**

Conclusie

**Ten tweede benadrukt
paus Franciscus
dat missionaire bekering
noodzakelijk is
om deze identiteit te herontdekken.**

Conclusie

**Ten derde toont
paus Franciscus
dat synodaliteit
de weg is waarop de Kerk
vandaag missionair kan leven.**

P. Théogène Havugimana:

**“Zijn vriendelijk handschudden
werd altijd
gevolgd door
een heel kort maar krachtig woord. (...)**

**(...) Zo'n gedenkwaardig kort moment
van ontmoeting
was zeer krachtig voor mij
die op zoek was
naar eenvoudige maar effectieve manier
om mijn missionaire roeping te vervullen."**

*(Inspiratie- en impulsmoment: "Missionair Kerk-zijn: Een weg van ontmoeting,
getuigenis en dienst in de geest van paus Franciscus", p. Théogène Havugimana
Torhout 19 maart 2026)*

P. Théogène Havugimana ontmoet paus Franciscus in mei 2024 tijdens de jaarlijkse Algemene Vergadering van de directeuren van de Pauselijke Missiewerken in Rome